

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 20. júla 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (ES) č. 44/2001 – Článok 9 ods. 1 – Článok 11 ods. 2 – Súdna právomoc vo veciach poistenia – Priama žaloba poškodeného proti poisťiteľovi – Žaloba zamestnávateľa, ktorý je verejnoprávnou inštitúciou a zákonným postupníkom práv svojho zamestnanca ako poškodeného, proti poisťiteľovi zúčastneného vozidla – Postúpenie“

Vo veci C-340/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) z 25. mája 2016 a doručený Súdnemu dvoru 16. júna 2016, ktorý súvisí s konaním:

Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG

proti

Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (spravodajca) a D. Šváby,

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG, v zastúpení: H.H. Toriser, Rechtsanwalt,
- Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA, v zastúpení: M. Angerer, Rechtsanwalt,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci F. Di Matteo, avvocato dello Stato,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Heller a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 18. mája 2017,

* Jazyk konania: nemčina.

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 9 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42) v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft – KABEG (ďalej len „KABEG“), verejnoprávnu inštitúciou so sídlom v meste Klagenfurt am Wörthersee (Rakúsko), ktorá prevádzkuje nemocnice na jednej strane, a poisťovňou Mutuelles du Mans assurances – MMA IARD SA (ďalej len „MMA IARD“), poisťovacou spoločnosťou so sídlom vo Francúzsku na strane druhej, ktorého predmetom je návrh KABEG na náhradu škody z dôvodu pokračujúceho vyplácania mzdy svojmu zamestnancovi aj počas jeho dočasnej práceneschopnosti v dôsledku dopravnej nehody, ku ktorej došlo v Taliansku a ktorej účastníkmi boli tento zamestnanec a motorové vozidlo poistené v spoločnosti MMA IARD kryté poistením občianskoprávnej zodpovednosti za škodu.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 44/2001

- 3 Odôvodnenia 11 až 13 nariadenia č. 44/2001 stanovovali:
  - „(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.“
  - (12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.
  - (13) V oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovnoprávných vzťahoch by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia jej [jeho – *neoficiálny preklad*] záujmy než všeobecné normy právomoci.“
- 4 Pravidlá právomoci stanovené nariadením č. 44/2001 boli uvedené v jeho kapitole II, ktorú tvorili články 2 až 31.
- 5 Článok 2 ods. 1 tohto nariadenia, ktorý bol súčasťou oddielu 1 kapitoly II, nazvaného „Všeobecné ustanovenia“, znel:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

- 6 Článok 3 ods. 1 tohto nariadenia, ktorý tiež sa nachádzal v uvedenom oddiele 1, stanovoval:
- „Osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly.“
- 7 Oddiel 3 kapitoly II tohto nariadenia mal názov „Právomoc vo veciach poistenia“. Obsahoval články 8 až 14 nariadenia č. 44/2001.
- 8 Podľa článku 8 tohto nariadenia:
- „Vo veciach poistenia sa právomoc určuje podľa tohto oddielu bez vplyvu na článok 4 a článok 5 bod 5.“
- 9 Článok 9 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovoval:
- „Poistiteľa s bydliskom na území členského štátu možno žalovať:
- a) na súdoch členského štátu, na území ktorého má bydlisko, alebo
- b) na území iného členského štátu, ak žalobu podal poistník, poistený alebo oprávnený z poistenia, na súdoch podľa miesta bydliska žalobcu;
- ...“
- 10 Článok 10 toho istého nariadenia znel:
- „Z poistenia zodpovednosti alebo poistenia nehnuteľného majetku možno poistiteľa okrem toho žalovať na súdoch podľa miesta, kde došlo k poistnej udalosti. To isté platí, ak je hnutelný a nehnuteľný majetok krytý rovnakou poistkou a obidva boli poškodené tou istou udalosťou.“
- 11 Podľa článku 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001:
- „Články 8, 9 a 10 sa uplatnia na konania začaté poškodeným proti poistiteľovi, ak sú takéto priame žaloby prípustné.“
- 12 Nariadenie č. 44/2001 bolo zrušené článkom 80 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1). Na základe jeho článku 81 druhého odseku je však toto posledné uvedené nariadenie uplatniteľné až od 10. januára 2015.

Smernica 2009/103/ES

- 13 Článok 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. EÚ L 263, 2009, s. 11) s názvom „Povinnosť poistiť motorové vozidlo“ stanovuje:
- „Každý členský štát prijme v súlade s článkom 5 všetky vhodné opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením.
- Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe opatrení uvedených v prvom pododseku.

Každý členský štát prijme všetky vhodné opatrenia, aby zabezpečil, že poisťná zmluva pokrýva tiež:

- a) podľa právnych predpisov platných v iných členských štátoch akúkoľvek škodu, ktorá je spôsobená na území týchto štátov,
- b) akúkoľvek škodu, ktorú utrpeli štátni príslušníci členských štátov počas priamej cesty medzi dvoma územiami, na ktorých platí Zmluva, ak neexistuje žiadna kancelária národného poisťovateľa zodpovedného za územie, ktorým sa prechádza; v tomto prípade škoda bude pokrytá v súlade s právnymi predpismi o povinnom poistení platnými v členskom štáte, na území ktorého sa vozidlo obvykle nachádza.

Poistenie uvedené v prvom pododseku povinne pokrýva škodu na majetku, ako aj ujmy na zdraví.“

- 14 Článok 18 tejto smernice, nazvaný „Právo na priame konanie“, stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby poškodené strany pri nehodách spôsobených vozidlom krytým poistením, ako je uvedené v článku 3, požívali priame právo na konanie voči poisťovacej spoločnosti kryjúcej zodpovednú osobu voči zodpovednosti za škodu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 15 Účastníkmi dopravnej nehody, ku ktorej došlo 26. marca 2011 v Taliansku, boli ako cyklista zamestnanec KABEG bydliskom v Rakúsku a motorové vozidlo kryté poistením občianskoprávnej zodpovednosti za škodu v spoločnosti MMA IARD. Tento zamestnanec utrpel pri dopravnej nehode rôzne zranenia.
- 16 KABEG podala na Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt, Rakúsko) návrh, aby bola MMA IARD uložená povinnosť nahradiť škodu vo výške 15 505,64 eura s úrokmi a trovy konania. KABEG uviedla, že svojmu zamestnancovi, ktorý je poškodeným v súvislosti s dopravnou nehodou, naďalej vyplácala mzdu po dobu jeho pracovnej neschopnosti v dôsledku tejto nehody. Z toho dôvodu na ňu prešiel nárok tohto zamestnanca na náhradu majetkovej škody vo výške uvedenej sumy.
- 17 KABEG opiera medzinárodnú právomoc Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt) o článok 9 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia. Okrem toho tvrdí, že pred týmto istým súdom súbežne prebieha konanie začaté na návrh jej zamestnanca, v ktorom sa jeho právomoc už potvrdila.
- 18 MMA IARD vzniesla námietku nepríslušnosti a tvrdila, že oddiel 3 kapitoly II uvedeného nariadenia stanovuje vlastný systém na riešenie sporov o určení právomoci v oblasti poistenia. Podľa odôvodnenia 13 toho istého nariadenia cieľom osobitných noriem na určenie právomoci, ktoré sú stanovené v tomto oddiele, je ochrana slabšieho účastníka sporu. KABEG ako zamestnávateľ sa nemôže dovoliavať tejto ochrany.
- 19 Landesgericht Klagenfurt (Krajinský súd Klagenfurt) zamietol túto námietku s odôvodnením, že KABEG, na ktorú iba prešli práva jej zamestnanca, sa môže dovoliavať článku 9 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia, pretože taká právnická osoba bez ohľadu na svoju veľkosť je slabším účastníkom v spore s poisťovacou spoločnosťou.
- 20 MMA IARD podala proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Oberlandesgericht Graz (Vyšší krajinský súd Graz, Rakúsko), ktorý tým, že vyhovel námietke neprípustnosti, zmenil toto rozhodnutie a žalobu zamietol. Tento súd okrem toho uviedol, že odkaz v článku 11 ods. 2 uvedeného nariadenia na článok 9 ods. 1 písm. b) toho istého nariadenia priznáva poškodenému, fyzickej alebo právnickej

osobe, právo žalovať poisťiteľa na príslušnom súde členského štátu, na území ktorého má poškodený bydlisko alebo sídlo. Okrem toho pod pojem „poškodený“ spadajú priamo poškodení, ako aj nepriamo poškodení.

- 21 Podľa uvedeného súdu však toto právo neprislúcha každému poškodenému. V tejto súvislosti na určenie, či je poškodený v postavení, aby sa mohol dovolávať tohto práva, je potrebné určiť, či poškodený je „hospodársky slabším a právne menej skúseným“ ako poisťiteľ občianskoprávnej zodpovednosti. V prípade verejnoprávnej inštitúcie zriadenej na účely riadenia prevádzky piatich nemocníc, ako je KABEG, to tak nie je.
- 22 KABEG podala na Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) opravný prostriedok „Revision“, ktorým sa domáha toho, že sa na ňu uplatňuje článok 9 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia.
- 23 Na jednej strane podľa tohto súdu vzniká otázka, či v prípade usúdenia, že žalobca nepotrebuje ochranu, sa jeho žaloba môže kvalifikovať ako žaloba „vo veciach poistenia“ v zmysle článku 8 uvedeného nariadenia.
- 24 Na druhej strane sa vnútroštátny súd pýta, na základe akých kritérií možno určiť, že zákonný postupník práv poškodeného sa nachádza v slabšom postavení v porovnaní s poisťovateľom občianskoprávnej zodpovednosti ako podnikateľom.
- 25 Za týchto podmienok Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Ide v prípade žaloby tuzemského zamestnávateľa o náhradu škody, ktorá mu vznikla pokračujúcim vyplácaním odmeny jeho zamestnancovi žijúcemu v tuzemsku, o žalobu ‚vo veciach poistenia‘ v zmysle článku 8 nariadenia č. 44/2001, ak

- a) zamestnanec bol zranený pri dopravnej nehode v členskom štáte (Taliansko);
- b) ak ide o žalobu proti poisťiteľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom osoby, ktorá zavinila nehodu, pričom poisťiteľ má sídlo v inom členskom štáte (Francúzsko), a
- c) zamestnávateľ je zriadený ako verejnoprávna inštitúcia s vlastnou právnou subjektivitou?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Má sa článok 9 ods. 1 písm. b) v spojení s článkom 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že zamestnávateľ, ktorý pokračuje vo vyplácaní odmeny, môže ako ‚poškodený‘ žalovať poisťiteľa zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom osoby, ktorá zavinila nehodu, na súde podľa miesta, kde má zamestnávateľ svoje sídlo, ak je taká priama žaloba prípustná?“

O prejudiciálnych otázkach

- 26 Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami, ktoré treba posúdiť spoločne, v podstate pýta, či sa článok 9 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia má vykladať v tom zmysle, že zamestnávateľ so sídlom v prvom členskom štáte, ktorý naďalej vyplácal mzdu svojmu zamestnancovi počas jeho neprítomnosti v dôsledku dopravnej nehody a na ktorého prešli práva tohto zamestnanca voči spoločnosti, ktorá je poisťiteľom občianskoprávnej zodpovednosti v súvislosti s prevádzkou vozidla zúčastneného na tejto dopravnej nehode, so sídlom v druhom členskom štáte, môže ako „poškodený“ v zmysle posledného uvedeného ustanovenia podať žalobu proti tejto poisťovacej spoločnosti na súdy prvého členského štátu, pokiaľ je prípustná priama žaloba.

- 27 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že oddiel 3 kapitola II uvedeného nariadenia stanovuje vlastný systém rozdelenia súdnych právomocí vo veciach poistenia (rozsudok z 12. mája 2005, *Société financière et industrielle du Peloux*, C-112/03, EU:C:2005:280, bod 29).
- 28 Podobne ako vo veciach týkajúcich sa zamestnancov a spotrebiteľov, a ako vyplýva z odôvodnenia 13 nariadenia č. 44/2001, žaloba vo veciach poistenia je charakterizovaná určitou nerovnováhou účastníkov konania (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. mája 2005, *GIE Réunion européenne a i.*, C-77/04, EU:C:2005:327, bod 22), pričom cieľom ustanovení tohto oddielu je ochrana slabšieho účastníka normami právomoci, ktoré chránia jeho záujmy lepšie než všeobecné normy právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 2009, *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, bod 40).
- 29 Otázky vnútroštátneho súdu týkajúce sa kvalifikácie zamestnávateľa, ktorý je zákonným postupníkom práv poškodeného, ako „slabšieho účastníka“ vychádzajú z konštatovania Súdneho dvora, že inštitúciu sociálneho poistenia, ktorá je zákonným postupníkom práv priamo poškodeného pri dopravnej nehode, nemožno takto kvalifikovať, aj keď právny nástupca priamo poškodeného, napríklad jeho dedič, môže mať toto postavenie slabšieho účastníka (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 2009, *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, body 42 a 44).
- 30 V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že za okolností, aké sú vo veci samej, možnosť pre zamestnávateľa, na ktorého prešli práva jeho zamestnanca, žalovať poisťiteľa občianskoprávnej zodpovednosti osoby, ktorá spôsobila dopravnú nehodu, na súdoch členského štátu, v ktorom má zamestnávateľ svoje sídlo, by zabezpečovala jednotnosť pravidiel a tým aj predvídateľnosť ustanovení na určenie právomoci, ako aj riadny výkon spravodlivosti.
- 31 V prejednávanej veci je preto potrebné preskúmať otázku, či zamestnávateľ, na ktorého prešli práva priamo poškodeného, spadá pod pojem „poškodený“ v zmysle článku 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001.
- 32 Ako uviedol generálny advokát v bode 47 svojich návrhov, v rámci nariadenia č. 44/2001 je pojem „slabší účastník“ vo veciach súvisiacich s poistením vymedzený dosť široko, na rozdiel od vecí týkajúcich sa zmlúv uzavretých spotrebiteľmi alebo individuálnych pracovných zmlúv.
- 33 Je potrebné tiež pripomenúť, že Súdny dvor rozhodol, že účelom odkazu v článku 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 je pridať do zoznamu žalobcov uvedeného v článku 9 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia osoby, ktorým vznikla ujma, bez toho, aby sa okruh týchto osôb obmedzil na osoby, ktorým vznikla ujma priamo (rozsudky z 13. decembra 2007, *FBTO Schadeverzekeringen*, C-463/06, EU:C:2007:792, bod 26, a zo 17. septembra 2009, *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, bod 27).
- 34 Okrem toho, ako uviedol vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vykonávať v každom jednotlivom prípade posúdenie, či sa zamestnávateľ naďalej vyplácajúci mzdu môže považovať za „slabšieho účastníka“, aby mohol spadať pod pojem „poškodený“ v zmysle článku 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, by znamenalo ohrozenie právnej istoty a bolo by v rozpore s cieľom uvedeného nariadenia v jeho odôvodnení 11, podľa ktorého normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné.
- 35 V dôsledku toho sa treba domnievať, že na základe článku 11 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 zamestnávateľa, na ktorých prešli práva ich zamestnancov na náhradu škody, sa môžu ako osoby, ktorým vznikla škoda, dovolávať osobitných noriem súdnej právomoci uvedených v článkoch 8 až 10 tohto nariadenia, bez ohľadu na ich veľkosť a právnu formu.

- 36 **Zamestnávateľ, na ktorého prešli práva jeho zamestnanca na základe vyplácania mzdy tomuto zamestnancovi počas práceneschopnosti a ktorý iba v tomto postavení podal žalobu z dôvodu ním utrpenej škody, sa môže považovať za slabšieho účastníka, ako je poisťiteľ, ktorého žaloval, a teda za osobu, ktorej prislúcha možnosť podať túto žalobu na súde členského štátu, v ktorých má sídlo.**
- 37 Z toho vyplýva, že zamestnávateľ, na ktorého prešli práva jeho zamestnanca - poškodeného v súvislosti s dopravnou nehodou, ktorému naďalej vyplácal mzdu, môže ako „poškodený“ žalovať poisťiteľa vozidla zúčastneného na tejto dopravnej nehode na súdoch členského štátu, v ktorom má sídlo, pokiaľ je priama žaloba prípustná.
- 38 V tejto súvislosti treba napokon uviesť, že na základe článku 18 smernice 2009/103 členské štáty zabezpečia, aby osoby poškodené pri nehodách spôsobených vozidlom krytým poistením občianskoprávnej zodpovednosti požívali právo na priame konanie voči poisťovacej spoločnosti poisťujúcej občianskoprávnu zodpovednosť za škodu spôsobenú zodpovednou osobou.
- 39 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že článok 9 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnávateľ so sídlom v prvom členskom štáte, ktorý naďalej vypláca mzdu svojmu zamestnancovi neprítomnému v dôsledku dopravnej nehody a na ktorého prešli práva tohto zamestnanca voči spoločnosti poisťujúcej občianskoprávnu zodpovednosť za prevádzku motorového vozidla zúčastneného na tejto nehode, pričom táto spoločnosť má sídlo v druhom členskom štáte, môže v postavení „poškodeného“ v zmysle posledného uvedeného ustanovenia žalovať túto poisťovaciu spoločnosť na súdoch prvého členského štátu, pokiaľ je priama žaloba prípustná.

O trovách

- 40 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 9 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v spojení s článkom 11 ods. 2 tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že zamestnávateľ so sídlom v prvom členskom štáte, ktorý naďalej vypláca mzdu svojmu zamestnancovi neprítomnému v dôsledku dopravnej nehody a na ktorého prešli práva tohto zamestnanca voči spoločnosti poisťujúcej občianskoprávnu zodpovednosť za prevádzku motorového vozidla zúčastneného na tejto nehode, pričom táto spoločnosť má sídlo v druhom členskom štáte, môže v postavení „poškodeného“ v zmysle posledného uvedeného ustanovenia žalovať túto poisťovaciu spoločnosť na súdoch prvého členského štátu, pokiaľ je priama žaloba prípustná.

Podpisy